

Kontrollkäik Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna prefektuuri arestimaja Jõgeva ja Tartu arestikambritesse

(1) 12.09.2014 viisid õiguskantsleri nõunikud läbi etteteatamata kontrollkäigu Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna prefektuuri korrakaitsebüroo arestimaja Jõgeva ja Tartu arestikambritesse (edaspidi ka vastavalt Jõgeva kamber ja Tartu kamber). Kontrollkäigule kaasati eksperdina perearst.

Külastatud kambrid on Politsei- ja Piirivalveameti struktuuriüksused, kus viibivad isikud, kelle suhtes käib kriminaalmenetlus (vahistatud ja ka need süüdimõistatud, kelle suhtes käib uus kriminaalmenetlus), arestialused, kriminaalmenetluses kahtlustatavana kinni peetud isikud, väärtemenetluse raames kinni peetud isikud ning kainenemisele toimetatud isikud.

Varasemalt on õiguskantsler kontrollinud Tartu kambrit kolmel korral (12.06.2008, 15.05.2009 ja 21.09.2011). Jõgeva kambri hetkel kasutuses olev hoone valmis 2012. aastal ja seda õiguskantsler senini kontrollinud ei ole.

Jõgeva politseihoones on kokku 6 kambrit, millest kaks on kainenestuskambrid, üks on kohaldatud n-ö jalutuskambriks (vt p 4.1) ja kolm on sisustusega n-ö tavakambrid (maksimaalselt 2 isikule). Kokku on Politsei- ja Piirivalveamet ette näinud kõnealuses politseihoones kinnipidamiskohti kuuele inimesele. Tartu kambris on 20 tavakambrit ning 8 kainenestuskambrit. Tavakambritest neli on ühekohalised, 12 kahekohalist ja 4 kambrit on mõeldud neljale kinnipeetule.¹ Kainenestuskambrid on Tartus kolme- ja viiekohalised. Politsei- ja Piirivalveameti poolt määratud maksimaalne kinnipeetute arv Tartu kambris on 32.

Kontrollkäikude ajal viibis Jõgeva kambris 3 kinnipeetut ja Tartus 9.

Mõlemas hoones on lisaks ametnike tööruumid, lühiajaliste kokkusaamiste ruumid/menetlustoimingute ruumid (Jõgeval vaid üks menetlustoimingute ruum), toidujagamiseks mõeldud köök, kinnipeetute pesemisruumid jne. Tartu kambris on olemas jalutushoovid kinnipeetutele, kuid Jõgeva kambris tavapärane jalutushoov puudub. Kasutusel on Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna prefektuuri korrakaitsebüroo arestimaja Valga ja Võru kambritega sarnane n-ö jalutuskamber.

Kambrite personal koosneb kontrollitud hoonetes politseiametnikest ja politseiteenistuses mitteolevatest töötajatest (spetsialistid). Kontrollitud politseihoonetes tervishoiutöötajaid ei ole ning vajadusel kasutatakse esmaste tervishoiuteenuste osutamiseks kiirabi. Esmase tervisekontrolli teostab kambri ametnik kinnipeetu küsitlemise teel ning täidab selle kohta vastava ankeedi, mis lisatakse kinnipeetu isiklikele dokumentidele.

(2) Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärlikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokoll artiklis 3 sätestatud riigi ennetusametuse funktsiooni, kuidas on tagatud inimeste põhiõigused ja -vabadused.

(3) Kontrollkäigu raames kinnipeetutega intervjuusid läbi ei viidud. Mõlemas hoones kontrolliti pisteliselt eriliigilisi kambreid, külastati politseijaoskonna korrapidaja ruumi,

¹ Mõistet „kinnipeetu“ on käesolevas kirjas kasutatud siseministri 27.09.2011 määruse nr 21 „Arestimaja sisekorraeeskiri“ § 2 lg 2 tähenduses.

toidujagamiseks mõeldud ruumi, pesemisruumi, lühiajaliste kokkusaamiste ruume/menetlustoimingute ruume, ametnike tööruume, tervishoiutöötaja ruumi Tartu kambris ja jalutushoove (-kambrit).

Samuti kontrolliti mõlemas politseihoones kontrollkäigu ajal kambrites viibinud kinnipeetute isiklikke toimekuid ja muid materjale (sh kinnipeetutele tutvumiseks antavaid õigusakte). Pisteliselt kontrolliti kambrite töö arvestuse raamatut ja joobeseisundis isikute käinema toimetamise kohta koostatud protokolle.

Mõlemas politseihoones vesteldi ametnikega ning meditsiinieksperit kontrollis tervishoiuga seonduvat (nt ametnike poolt kinnipeetu tervise seisundi fikseerimist, ruumide olmetingimusi jne).

(4.1) Õigusaktidest tulenevate õiguste tagamine kinnipeetule Jõgeva kambris

Ringkäigul Jõgeva kambris ja ametnikega vestlemisel selgus, et kahjuks ei suudeta Jõgeva kambris tagada kinnipeetutele kõiki õigusaktidest tulenevaid õigusi ettenähtud ulatuses.

Jõgeva kambris ei ole olemas jalutushoovi, mis võimaldaks kinnipeetutel viibida värskes õhus. Olemas on avatava aknaga kamber, milles lubatakse kinnipeetul igal päeval üks tund viibida. Jõgeva kambris puudub kinnipeetul võimalus kasutada telefoni ning realiseerida õigust lühiajaliseks kokkusaamiseks. Samuti on kinnipeetute paigutamiseks mõeldud kambrite aknad väga väikesed ning mattklaasiga, mis piirab tuntuvalt loomuliku valguse juurdepääsu kambritesse. Kambris asuv hügieeninurk on eraldatud küll muust kambrist sirmiga, kuid kambri uksest silmast on hügieeninurk aga täielikult jälgitav. Loetletud puudused eksisteerivad hoolimata sellest, et Jõgeva politseihoone on võrdlemisi uus ning eelduslikult projekteeritud politsei vajadustest lähtuvalt ning arvestades elementaarseid kehtivast õigusest tulenevaid nõudeid ja isiku põhiõigusi.

(4.1.1) Vangistusseaduse (VangS) § 55 lõike 2 kohaselt võimaldatakse kinnipeetavale jalutuskäik värskes õhus vähemalt üks tund päevas.

Siseministri 27.09.2011 määruse nr 21 „Arestimaja sisekorraeskiri“ (ASkE) § 32 lg 2 sätestab, et arestialuse, väljasaadetava ja vahistatu soovil võimaldatakse tal vähemalt üks tund päevas viibida valve all värskes õhus.

Kehtivas õiguses ei ole sätestatud värskes õhus viibimise hoovile/kambrile konkreetseid nõudeid ning seetõttu tuleb värskes õhus viibimise koha mõiste sisustamisel lähtuda kõnealuse õiguse eesmärgist. Õiguskirjanduses on leitud, et värskes õhus viibimise eesmärk on kinnipeetava üldfüüsilise seisundi hoidmine ja edendamine.² Viimasele viitab ka VangS § 55 pealkiri – „Kinnipeetava üldfüüsiline seisund“. Õiguskirjanduses on vangla kontekstis asutud seisukohale, et värskes õhus viibimine toimub jalutuskäikude vormis jalutusboksis või jalutushoovis.³

Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (edaspidi ka CPT) standarditest tuleneb nõue, et kinni peetavad isikud saaksid vähemalt ühe tunni päevas vabas õhus tegutseda. Enesestmõistetavalt peaksid spordirajatised

² J.Sootak. Kommentaarid §-le 55. Vangistusseadus. Kommenteeritud väljaanne §-d 1-109. Teine, täiendatud ja ümbertöötatud väljaanne. Tallinn, Juura, 2014, § 55 kumm 2, lk 143.

³ Samas.

olema piisavalt avarad ja võimalust mööda pakkuma varju halva ilma eest.⁴ CPT seisukohti ja hinnanguid on pidanud autoriteetseks ja kasutanud oma otsustes laialdaselt ka Euroopa Inimõiguste Kohus (edaspidi ka EIK).

Eelnevalt sedastatud kinnipeetu värskes õhus viibimise õiguse tõlgendused ei pruugi aktsepteerida seda, et isik paigutatakse üheks tunniks oma n-õ tavakambrist teise samasugusesse kambrisse, kus on osaliselt avatud aken. Teisisõnu ei pruugi taoline praktika täita kinnipeetule ettenähtud värskes õhus viibimise õiguse eesmärki. Väärib mainimist, et Jõgeva kambris, sh nn jalutuskambris, on aknad väga väikeste mõõtudega, matistatud klaasist ning paiknevad seinal peaaegu lae kõrgusel.

Õiguskantsler on varasemalt tunnustanud politseid selle eest, et vanades politseihoonetes asuvates arestikambrites on jalutushoovi puudumist proovitud kompenseerida nn jalutuskambri rajamisega, kuid õiguskantsler on seda pidanud ajutiseks lahenduseks amortiseerunud hoonete kontekstis, mis ei korva kindlasti täielikult jalutushoovi puudumist.⁵ Õiguskantsler ei saa aktsepteerida vastvalminud politseihoones jalutushoovi puudumist.

Sarnaselt Jõgeva kambri nn jalutuskambrile on ka kõnealuse hoone teiste kambrite aknad väga väikesed ning mattklaasiga, mis piirab loomuliku valguse juurdepääsu.

Õiguskantsler möönab, et akna olemasolu siseministri 27.09.2011 määrus nr 21 „Arestimaja sisekorraeeskiri“ otsesõnu ei nõua, kuid VangS § 45 lg 1 lause 2 kohaselt peab kambris olema aken ja kunstlik valgustus, mis kindlustab ruumi piisava valgustatuse.⁶

Loomuliku valguse olemasolu kinnipidamiseks mõeldud kambrites näevad ette ka mitmed rahvusvahelised dokumendid ja -soovitused. Viimastest tasub esile tuua näiteks Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitus Rec(2006)2 „Euroopa vanglareeglistiku kohta“ (edaspidi ka Euroopa vanglareeglistik) punkti 18.2, mis rõhutab, et aken peab kambris olema sedavõrd suur, et võimaldaks piisava loomuliku valguse juurdepääsu kambrisse hulgal, mis lubaks kinni peetaval isikul mh lugeda.⁷

CPT koostatud standardite punkti 42 kohaselt tuleb möönda, et politseis vahi all pidamine on üldjuhul võrdlemisi lühiajaline. Seetõttu ei saa nõuda, et politseiasutuste kinnipidamistingimused oleksid võrdsel tasemel teiste kinnipidamisasutustega, kus inimesi võidakse hoida pikema aja vältel. Siiski tuleks seal tagada elementaarne olme. Kõigi politsei arestikambrite suurus peaks vastama sinna paigutatud isikute arvule, seal peaks olema piisav, eelistatult loomulik valgustus (s.o sobiv lugemiseks, v.a ajal, mis on määratud magamiseks) [-

⁴ „Specific mention should be made of outdoor exercise. The requirement that prisoners be allowed at least one hour of exercise in the open air every day is widely accepted as a basic safeguard (preferably it should form part of a broader programme of activities). The CPT wishes to emphasise that all prisoners without exception (including those undergoing cellular confinement as a punishment) should be offered the possibility to take outdoor exercise daily. It is also axiomatic that outdoor exercise facilities should be reasonably spacious and whenever possible offer shelter from inclement weather.“ Vt CPT Standards. CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2013, lk 18 p 48. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.

⁵ Vt nt Politsei- ja Piirivalveamet Lõuna prefektuuri korrakaitsebüroo arestimaja Valga ja Võru kambri kontrollkäigu kokkuvõte. Õiguskantsleri 21.07.2014 kiri nr 7-7/140723/1403127.

⁶ VangS § 156 lg 3 sätestab, et isiku kinnipidamisele arestimajas kohaldatakse vangistusseaduse sätteid eelvangistuse ja aresti täideviimise kohta.

⁷ Kättesaadav arvutivõrgus:

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec\(2006\)2&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec(2006)2&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75).

--].⁸ CPT on oma visiidil Eesti arestimajadesse avaldanud kriitikat nii kambrites vähese loomuliku valguse kohta kui ka jalutusvõimaluse tagamise osas.⁹

Õiguskantsler leiab, et uue politseihoone projekteerimisel tulnuks rahvusvahelises praktikas ning ka kehtivas (vangistus-)õiguses väljendatud kinnipidamistingimusi puudutavate seisukohtadega arvestada. Riik peab paratamatult arvestama ka võimalike kahjunõuetega, mis kaasnevad kinnipeetute õiguste rikkumisega, ning seeläbi riigieelarvele tekkiva koormusega.

(4.1.2) Kontrollkäigul selgus, et Jõgeva kambris ei ole kinnipeetutel võimalik kasutada telefoni ning üldjuhul ei võimaldata ka kokkusaamisi¹⁰. Mõlema õiguse mittetagamise põhjuseks tõid ametnikud tehniliste/arhitektuuriliste võimaluste puudumise.

ASke § 31 lg 1 p 7 sätestab, et kinnipeetul on õigus kasutada omal kulul telefoni, kui arestimajas on selleks tehnilised tingimused. Sama lõike punkti 9 kohaselt on kinnipeetul õigus kohtuda järelevalve all oma perekonnaliikmete ja teiste isikutega lähtuvalt arestimaja võimalustest ja kooskõlas seadusega.

Telefoni kasutamise täpsema korra sätestab ASke § 52, mille lõikest 2 juhindudes võimaldatakse kinnipeetul kasutada telefoni vähemalt üks kord nädalas. Täpsem telefoni kasutamise aeg ja kestus nähakse ette arestimaja päevakavas.

Kokkusaamiste kord on reguleeritud ASke §-s 54 jj. ASke § 54 lg 1 sätestab, et arestiahusel ja väljasaadetaval on õigus lühiajalisele kokkusaamisele üks kord nädalas, kestusega kuni kaks tundi. Sama sätte teise lõike kohaselt on vahistatul õigus lühiajalisele kokkusaamisele üks kord kuus, kestusega kuni kolm tundi. ASke § 54 lg 3 sätestab, et teistel ASke § 54 lõigetes 1 ja 2 nimetatata arestimajas viibivate kinnipeetute lühiajalise kokkusaamise võimaldamise otsustab arestimaja juht kinnipeetu taotluse alusel.

Kõnealusest siseministri määrusest nähtub, et telefoni kasutamine ja kokkusaamised tagatakse kinnipeetule arestimajas vaid vastavate võimaluste olemasolul. Viimane ei pruugi aga olla täielikult kooskõlas vangistusseadusega, mille alusel siseminister on arestimajas isikute kinnipidamise korra kehtestanud.

Nimelt vähemalt süüdimõistetute ja eelvangistatute lühiajaliste kokkusaamiste osas ei näe vangistusseadus ette võimalust, et kõnealust õigust piiratakse kokkusaamiseks ettenähtud ruumide puudumise põhjendusel. Õiguskantsler rõhutas viimast arvamuses, mille ta siseministri 27.09.2011 määruse nr 21 „Arestimaja sisekorraeeskiri“ eelnõule andis.¹¹

Telefoni kasutamise õigus on ka vangistusseaduses seatud sõltuvuse tehniliste tingimuste olemasolust, kuid siinkohal kordab õiguskantsler viimati viidatud kirjas siseministrile

⁸ CPT standardid, CPT/Inf/E(2002)1 – Rev. 2013, lk 7, p 42. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf>.

⁹ Vt nt Report to the Estonian Government on the visit to Estonia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 9 to 18 May 2007, p-d 35 ja 37. Kättesaadav arvutivõrgus: http://www.cpt.coe.int/documents/est/2011-15-inf-eng.htm#_Toc187546651 ja Report to the Estonian Government on the visit to Estonia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 30 May to 6 June 2012, p 33. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cpt.coe.int/documents/est/2014-01-inf-eng.htm>.

¹⁰ Ametnikud kinnitasid, et erandkorras on vahel lubatud kinnipeetul kokku saada oma lähedastega ametnike tööruumides.

¹¹ Õiguskantsleri 06.07.2011 kiri nr 18-2/110975/1103582.

väljendatud veendumust, et 21. sajandil on telefoniautomaat asi, mis peab olema võimaldatud igas kinnipidamiskohas. Tegu ei ole kättesaamatu ja keeruka tehnilise lahendusega, vaid elementaarse sidevahendiga, mis aitab kinnipeetul hoida kõige esmasemaid kontakte välismaailmaga ja kaitsta oma õigusi (suhelda kaitsja või esindajaga). Tehniliste võimaluste piiratuse või arhitektuuriliste iseärasuste aspekt võib äärmisel juhul olla mõistetu vanade politseihoonete puhul, kuid mitte Jõgeva politseihoone kontekstis. Pole mingit põhjust arvata, et telefoni kasutamise võimaluse tekitamine kinnipeetutele nõuaks suurel hulgal ressursi ja/või lammutus- ning ehitustöid. Võib uskuda, et hoone, milles arestikamber asub, on ühendatud telefonivõrku ning sellises olukorras on ülimalt küsitav väita, et telefoni kasutamise võimalust ei ole tehniliste võimaluste puudumise tõttu.

(4.1.3) Nagu märgitud, oli Jõgeva kambrites hügieeninurk eraldatud muust kambrist sirmiga, kuid kambri uksest silmast siiski jälgitav, mis võib riivata kinnipeetu inimväärikust ja privaatsust.

Kinnipidamiskohtades kinni peetud isikute inimväärikuse austamise nõue tuleneb eelkõige Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklist 3 ja Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) §-st 18. EIK-i praktika¹² kohaselt koheldakse kinnipeetavat inimväärikust alandavalt siis, kui põhjustatud kannatused ja alandus ületavad sellise taseme, mida seostatakse tavaliselt seadusliku karistusega.¹³ Kinnipidamistingimused peavad olema sellised, mis tagaksid kinnipeetu tervise ja heaolu säilimise. Seejuures tuleb kinnipidamistingimuste hindamisel ennekõike arvesse võtta asjaolude koosmõju, nt kambrite sisustus, hügieenilisus ja isiku kinnipidamiskohta paigutamise kestus. Olulised võivad olla ka kinnipeetu sugu, vanus ja tervise seisund. Seejuures ei oma tähtsust ametivõimude tegevuse eesmärk, s.t asjaolu, et ametivõimudel ei ole olnud eesmärki isikut alandavalt kohelda. Eesmärgi puudumine ei välista riigipoolset Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni art 3 rikkumist.

Euroopa vanglareeglistiku preambulis on toonitatud, et vabaduskaotusliku karistuse kohaldamine ja kinnipeetavate kohtlemine eeldab julgeolekuabinõude ja distsipliiniga arvestamist, kuid samal ajal tuleb tagada vanglas tingimused, mis ei riiva inimväärikust. Euroopa vanglareeglistiku punkti 18.1 kohaselt tuleb kinnipeetava majutamisel austada tema inimväärikust, tagada võimalikul määral tema privaatsus, tervishoiu ja hügieeninõuete järgmine, ventilatsioon, valgustus ja küte. Euroopa vanglareeglistiku punkt 4 rõhutab, et

¹² Nt EIÕK 08.11.2005 otsus asjas *Alver vs. Eesti Vabariik*; 18.11.2008 otsus asjas *Savenkovas v. Leedu*, p 78-79: „The Court further recalls that, according to its case-law, ill-treatment must attain a minimum level of severity if it is to fall within the scope of Article 3 of the Convention. The assessment of this minimum level of severity is relative; it depends on all the circumstances of the case, such as the duration of the treatment, its physical and mental effects and, in some cases, the sex, age and state of health of the victim. Furthermore, in considering whether treatment is "degrading" within the meaning of Article 3, the Court will have regard to whether its object is to humiliate and debase the person concerned and whether, as far as the consequences are concerned, it adversely affected his or her personality in a manner incompatible with Article 3. Even the absence of such a purpose cannot conclusively rule out a finding of a violation of Article 3 [---]. The Court has consistently stressed that a breach of Article 3 of the Convention would generally involve suffering and humiliation beyond that which are inevitably connected with a given form of legitimate treatment or punishment. Measures depriving a person of his or her liberty may often involve such elements. Thus, under this provision, the State must ensure that a person is detained in conditions which are compatible with respect for human dignity, that the manner and method of the execution of the measure do not subject the individual to distress or hardship of an intensity exceeding the unavoidable level of suffering inherent in detention and that, given the practical demands of imprisonment, the prisoner's health and well-being are adequately secured.“

¹³ Analoogselt nt RKKm 06.09.2007, nr 3-3-1-40-07, p 12: „Kinnipeetavad peavad vangla julgeoleku huvides taluma nii eesmärgipäraseid läbiotsimisi kui ka nende tavapäraseid tagajärgi.“

rahaliste vahendite puudumine ei õigusta selliseid vanglatingimusi, millega rikutakse kinnipeetavate inimõigusi.¹⁴

Ka Riigikohus on rõhutanud, et inimväärikus on kõigi isiku põhiõiguste alus ning põhiõiguste ja -vabaduste kaitse eesmärk. Inimväärika kohtlemise nõue laieneb ka kinnipeetavatele.¹⁵

Eesti õiguses sisalduvad olulisemad nõuded arestimaja kinnipidamistingimustele vangistusseaduses ja siseministri 27.09.2011 määruses nr 21 „Arestimaja sisekorraeeskiri“. Kehtiv õiguskord ei nõua otsesõnu hügieeninurga eraldamist, kuid see on kinnipeetu inimväärikuse ja privaatsuse seisukohalt oluline.

CPT on samuti käsitlenud hügieeninurga eraldamise vajalikkust muust kambri ning mh kritiseerinud Eestit vastava praktika puudumise tõttu arestimajades. CPT on seda rõhutanud nii 2007. aasta külastusel¹⁶ kui ka 2012. aasta visiidil, mille raportis soovitas CPT Eesti Vabariigil Rakvere kambri (külastuse ajal vastvalminud politseihoone) kontekstis, et mitmele isikule mõeldud kambrites tuleb sanitaarnurgad ülejäänud kambri korralike vaheseintega täielikult eraldada.¹⁷ Õiguskantsleri hinnangul tähendab antud soovitus ka seda, et kinnipeetava privaatsus hügieeninurga kasutamisel peab olema tagatud järelevalve teostamisel.

Õiguskantsler teeb Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna prefektuurile soovitus leida Jõgeva kambri võimalusi kinnipeetutele telefoni kasutamiseks ja kokkusaamiste võimaldamiseks.

Samuti soovib õiguskantsler prefektuurilt teada, millistel kaalutlustel ei planeeritud Jõgeva politseihoone juurde kinnipeetutele jalutushoovi ning millistel põhjustel on kambrite aknad matistatud klaasiga.

Lisaks palub õiguskantsler prefektuuri seisukohta, kas ja millised on võimalused jalutushoovi rajamiseks kõnealuse hoone juurde, kambrite akentel klaaside vahetuseks ning kambrite varustamiseks sanitaarnurka küllaldaselt varjavate meetmetega (vastavad sirmid vms).

(4.2) Kinnipeetuga seotud dokumentide vormistamine

Jõgeva kambri kontrolliti kahe isiku toimikuid, kellest üks kandis aresti (R.T.) ja teine eelvangistust (A.R.). Mõlemal juhul ei nähtunud isikute kinnipidamise protokollist infot neile õiguste ja kohustuste tutvustamise kohta ega ka tervises seisundi fikseerimise kohta. Siiski oli mõlema isiku kohta kõnealune info dokumenteeritud eraldi õiguste ja kohustuste tutvustamise lehel ning olemas olid korrektselt täidetud tervisekontrolli aktid.

¹⁴

Kättesaadav

arvutivõrgus:

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec\(2006\)2&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec(2006)2&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75).

¹⁵ RKHKo 22.03.2006, nr 3-3-1-2-06, p 10.

¹⁶ Report to the Estonian Government on the visit to Estonia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 9 to 18 May 2007, p-d 35 ja 37. Kättesaadav arvutivõrgus: http://www.cpt.coe.int/documents/est/2011-15-inf-eng.htm#_Toc187546651.

¹⁷ Report to the Estonian Government on the visit to Estonia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 30 May to 6 June 2012, p-d 29 ja 33. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.cpt.coe.int/documents/est/2014-01-inf-eng.htm>.

R.T. toimikust nähtus, et ta on kinnipidamise protokollis ja ka eraldi lehel väljendanud soovi, et tema ema teavitataks kinnipidamisest. Toimikus olevas teavitamise kohta koostatud protokollis on märges, et isiku ema teavitati, ent ei olnud fikseeritud, millal see toimus.

Tartu kambris kontrolliti 6 kinnipeetu toimikut, mille tulemusel tuvastati:

- Kinnipeetute S.A., A.L., H.O. ja G.K. tervisekontrolli aktis ei olnud dokumenteeritud väliste kehavigastuste olemasolu või nende puudumist (vastav lahter oli täitmata).
- Kinnipeetu H.O. toimikust ei selgunud üksikasjad isiku lähedaste teavitamise kohta. Kuna isik oli Tartu kambris saanud pakke, siis tõenäoliselt teavitamine oli siiski toimunud. Ka O.P. materjalidest ei selgunud, millal isiku lähedasi teavitati, kuid ka antud isik on Tartu kambris saanud pakke ja toimunud on kokkusaamine lähedastega, mis viitab lähedaste teavitamise toimumisele.

Tuvastatud puudused on pigem üksikjuhtumid ning võrreldes varasemate kontrollkäikudega Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna prefektuuri korrakaitsebüroo arestimaja kambritesse on kinnipeetuga seotud dokumentide vormistamine oluliselt paranenud.

Siiski kordab õiguskantsler oma varasemat seisukohta¹⁸ samas küsimuses ning teeb Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna prefektuurile soovitus järgida kinnipeetuga seotud dokumentide kohase täitmise nõudeid.

(4.3) Tervishoid

Õiguskantsler kaasas mõlema politseihoone kontrollkäigule eksperdina perearsti, kellel palus hinnata politseihoonetes tervishoiuvaldkonnaga seonduvat.

Oma arvamuses tõi ekspert välja asjaolu, et arvestades arestimajas viibivate isikute madalamat sotsiaalmajanduslikku olukorda, on nad eksponeeritud nakkushaigustele ja kroonilistele haigustele. Seetõttu oleks ressursside olemasolul soovitatav, et isiku saabudes vaataks viimase läbi meditsiinitöötaja, nt õde, kes teostaks esmase objektiivse uurimise ja hindaks võimalikud haigusriskid. Eksperti hinnangul on kinnipeetud oma võimalike haigustega ohtlikud teistele arestimajas viibivatele isikutele, sealhulgas personalile. Jõgeva kambris olid kontrollkäigu ajal paigutatud kainenema toodud isiku märjad ja määrdunud riideesemed koridori põrandale, mis on võimalik nakkusoht. Eksperti arvates võiksid taolised esemed olla paigutatud nt kaanega kasti, mille saaks hiljem hõlpsalt pesta ja desinfitseerida.

Olmetingimusi hindas ekspert mõlemas politseihoones rahuldavateks. Tagatud on kõik esmaseks hügieeniks vajaminev, sealhulgas kraan külma veega, hügieeninurk igas kambris, dušš üks kord nädalas, seep, hambahari, WC-paber. Igal isikul on voodi madratsiga, padi, tekk (mida pestakse vastavalt vajadusele). Üks kord nädalas vahetatakse padjapüür ja 2 lina. Kinnipeetutele, välja arvatud kainenema toodud isikutele, on tagatud toitlustamine kolm korda päevas. Menüü on mitmekülgne ja toidu kaloraaž ning toitainete jaotumine süsivesikuteks, valkudeks ja rasvadeks vastab eksperti hinnangul üldistele soovituslikele normidele.

Erksept tõi oma arvamuses välja et mõlema politseihoone kambrites on lubatud sigarettide

¹⁸ Õiguskantsleri kontrollkäik Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna prefektuuri korrakaitsebüroo arestimaja Valga ja Võru kambrisse (03.04.2014). Õiguskantsleri 22.05.2014 kiri nr 7-7/140655/1402289.

suitsetamine põhjendusega, et see maandab stressi. Samas ei ole ventilatsioon kambrites piisavalt võimas, et tagada värske ja puhas õhk.

Õiguskantsler teeb Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna prefektuurile soovitusel järgida Jõgeva kambris nakkusohu vältimiseks tervishoiu eksperdi arvamuse toodut.

(5) Kokkuvõtteks

Õiguskantsler teeb Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna prefektuurile soovitusel

- leida Jõgeva kambris võimalusi kinnipeetutele telefoni kasutamiseks ja kokkusaamiste võimaldamiseks;
- järgida kinnipeetuga seotud dokumentide kohase täitmise nõudeid;
- järgida Jõgeva kambris nakkusohu vältimiseks tervishoiu eksperdi arvamuse toodut.

Samuti soovib õiguskantsler prefektuurilt teada, millistel kaalutlustel ei planeeritud Jõgeva politseihoone juurde kinnipeetutele jalutushoovi ning millistel põhjustel on kambrite aknad matistatud klaasiga.

Lisaks palub õiguskantsler prefektuuri seisukohta, kas ja millised on võimalused jalutushoovi rajamiseks kõnealuse hoone juurde, kambrite akentel klaaside vahetuseks ning kambrite varustamiseks sanitaarnurka küllaldaselt varjavate meetmetega (vastavad sirmid vms).